

(i) Printed Pages : 8

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	5	3
---	---	---	---

Exam. Code :

1	0	3
---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Year

1046

HISTORY (In all Mediums) (Same for Shastri Part-III)

Paper—A : World History (1500-1870 A.D.)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- (1) Attempt **five** questions in all.

(2) Select **one** question from each Unit.

(3) Question No. **I** is compulsory.

(4) All questions carry equal marks.

(5) Outline map of Europe is attached alongwith.

(6) For private candidates, the marks will be proportionately increased.

(Compulsory Question)

I. Answer any **nine** questions of the following in about 25-30 words each :

(i) What do you mean by Guild System ?

(ii) Write down four features of Capitalism.

(iii) What do you mean by Humanism ?

(iv) Who was Mazarin ?

(v) What is meant by 'Edict of Nantes' ?

(vi) What was the immediate cause of the Glorious Revolution ?

- (vii) What do you know about the Quartering Act of 1765 ?
- (viii) What do you mean by 'Letters de Cachet' ?
- (ix) Who were known as Nobility of Sword in French Society ?
- (x) What do you know about Continental System ?
- (xi) Name the most influential person during Vienna Congress.
- (xii) Write down four impacts of Vienna Settlement.
- (xiii) By whom and when Safety Lamp was invented ? What was its importance ?
- (xiv) Write down four causes of Crimean War.
- (xv) When did Bismark become the Prime Minister of Prussia ?
Who was Prussian Emperor at that time ? 2×9=18

UNIT-I

- II. What do you know about the rise of Mercantilism and early Capitalism in Europe ? 18
- III. Examine the causes and nature of the Glorious Revolution of 1688. 18

UNIT-II

- IV. Discuss the main causes of American Revolution. 18
- V. Give an estimate of the work of Napoleon as First Counsel with particular reference to his civilian work and codes. 18

UNIT-III

- VI. Examine in detail the effects of Industrial Revolution. 18
- VII. What do you understand by Eastern Question ? Discuss its origin and meaning. 18

UNIT-IV

- VIII. "Bismarck was the real architect of the German Empire" – Discuss. 18
- IX. On the outline map of Europe mark the following places and add an explanatory note on each :—
Frankfurt, Crimea, Trafalgar, Rome, Paris. 10+8=18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न करें।
(2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।
(3) प्रश्न नं. I अनिवार्य है।
(4) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।
(5) यूरोप का मानचित्र संलग्न है।
(6) प्राइवेट परीक्षार्थियों के अंकों में समानुपात वृद्धि की जाएगी।

(अनिवार्य प्रश्न)

- I. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं नौ प्रश्नों का लगभग 25-30 शब्दों में उत्तर दें :
- (i) गिल्ड व्यवस्था से आपका क्या अभिप्राय है ?
(ii) पूंजीवाद की चार विशेषताएँ लिखें।

- (iii) मानववाद से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iv) मज़ारिन कौन था ?
- (v) 'नांतेस के अध्यादेश' से क्या भाव है ?
- (vi) शानदार क्रान्ति का तात्कालिक कारण क्या था ?
- (vii) 1765 ई. में पास हुए रिहायश सम्बन्धी कानून के विषय में आप क्या जानते हैं ?
- (viii) 'सम्राट के लिखित आदेश' से क्या अभिप्राय है ?
- (ix) फ्रांसीसी समाज में 'तलवार के कुलीन' किन्हें कहा जाता था ?
- (x) महाद्विपीय व्यवस्था के बारे में आप क्या जानते हैं ?
- (xi) वियाना काँग्रेस के समय सबसे प्रभावशाली व्यक्ति का नाम बताएं।
- (xii) वियाना समझौते के चार प्रभाव लिखो।
- (xiii) सेफटी लैम्प का आविष्कार किसने और कब किया ? इसका महत्व क्या था ?
- (xiv) क्रीमिया युद्ध के चार कारण लिखें।
- (xv) बिस्मार्क प्रशिया का प्रधानमंत्री कब बना ? उस समय प्रशिया का शासक कौन था ? $2 \times 9 = 18$

यूनिट-I

- II. यूरोप में वाणिज्यवाद के उत्थान तथा प्रारम्भिक पूंजीवाद के विषय में आप क्या जानते हैं ? 18
- III. 1688 की शानदार क्रान्ति के कारणों तथा स्वरूप की समीक्षा कीजिए। 18

यूनिट-II

IV. अमेरिका की क्रान्ति के कारणों की चर्चा करें। 18

V. नेपोलियन के प्रथम काउंसल के रूप में, उसके गृह-क्षेत्र में तथा कोड तैयार करने सम्बन्धी कार्यों का विशेष वर्णन करते हुए मूल्यांकन करें। 18

यूनिट-III

VI. औद्योगिक क्रान्ति के प्रभावों का विस्तारपूर्वक विवरण दीजिए। 18

VII. पूर्वी प्रश्न से आपका क्या अभिप्राय है ? इसकी उत्पत्ति तथा परिभाषा का वर्णन कीजिए। 18

यूनिट-IV

VIII. "बिस्मार्क जर्मन साम्राज्य का वास्तविक निर्माता था" — चर्चा कीजिए। 18

IX. यूरोप के मानचित्र पर निम्नलिखित स्थान दर्शाएं और साथ में प्रत्येक पर व्याख्यात्मक नोट लिखें :
फ्रैंकफर्ट, क्रीमिया, त्रफाल्गर, रोम, पैरिस। 10+8=18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :-
- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
  - (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
  - (3) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
  - (4) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।
  - (5) ਯੂਰਪ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹੈ।
  - (6) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

- I. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੌਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ :
  - (i) ਗਿਲਡ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
  - (ii) ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - (iii) ਮਾਨਵਵਾਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
  - (iv) ਮਜ਼ਾਰਿਨ ਕੌਣ ਸੀ ?
  - (v) 'ਨਾਂਤੋਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
  - (vi) ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਕਾਰਣ ਕੀ ਸੀ ?
  - (vii) 1765 ਈ. ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?
  - (viii) 'ਸਮ੍ਰਟ ਦੇ ਲਿਖਿਤ ਆਦੇਸ਼' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
  - (ix) ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ 'ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਕੁਲੀਨ' ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
  - (x) ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

(xi) ਵਿਆਨਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਭਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਸੋ।

(xii) ਵਿਆਨਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।

(xiii) ਸੇਫਟੀ ਲੈਂਪ ਦੀ ਕਾਢ ਕਿਸਨੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਕੱਢੀ ? ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਸੀ ?

(xiv) ਕ੍ਰੀਮਿਆ ਯੁੱਧ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਣ ਲਿਖੋ।

(xv) ਬਿਸਮਾਰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਕਦੋਂ ਬਣਿਆ ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਿਆ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਕੌਣ ਸੀ ?

$$2 \times 9 = 18$$

ਯੂਨਿਟ-I

II. ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵਣਜਵਾਦ ਦੇ ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ, ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

18

III. 1688 ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਅਤੇ ਸਵਰੂਪ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-II

IV. ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

V. ਨੇਪੋਲੀਅਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਉਂਸਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਘਰੇਲੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੋਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

VII. ਪੂਰਬੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. “ਬਿਸਮਾਰਕ ਜਰਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸੀ।” ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

IX. ਯੂਰਪ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਥਾਂ ਦਿਖਾਉ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਭਰਿਆ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

ਫਰੈਂਕਫਰਟ, ਕ੍ਰੀਮਿਆ, ਤਰਾਫਾਲਗਰ, ਰੋਮ, ਪੈਰਿਸ। 10+8=18